

Veldinventarisatierapport steenuil

Oude Koningstraat te Puiflijk

Opdrachtgever: Buro SRO Utrecht

16 juni 2014

projectnummer 04.14.01

Naam product: Veldinventarisatierapport
Locatie: Oude Koningstraat te Puiflijk
Opdrachtgever: Buro SRO Utrecht

Opdrachtnemer: Laneco
Ons kenmerk: 04.14.01
Projectleider: ir. D van Pijkeren
Contact: DvPijkeren@Laneco.nl

*Laneco is lid van het
Netwerk Groene Bureaus*

INHOUD

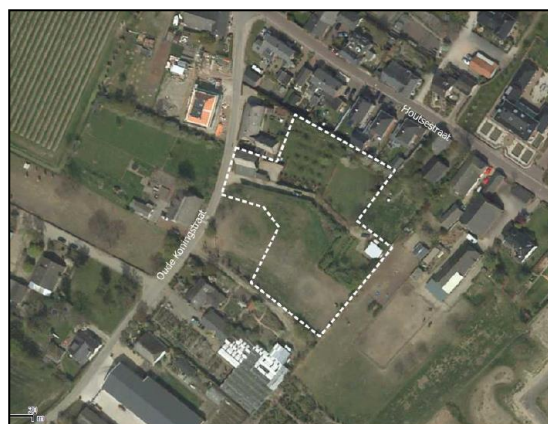
1	INLEIDING	1
1.1	AANLEIDING	1
1.2	GEBIEDSBESCHRIJVING EN BEOOGDE INGREPEN	1
2	FLORA- EN FAUNAWET	3
2.1	WETTELIJK KADER	3
2.2	PROCEDURELE GEVOLGEN	3
3	VERKLARING ONDERZOEKSMETHODE	5
3.1	STEENUIL	5
4	ONDERZOEKSVRAAG EN METHODE	6
4.1	ONDERZOEKSVRAAG	6
4.2	ONDERZOEKSMETHODIEK	6
5	ONDERZOEKSRESULTATEN	7
5.1	STEENUIL	7
5.2	OVERIGE	7
5.3	ONDERZOEKSGEGEVENS	8
5.4	EFFECTEN	8
6	CONCLUSIE EN CONSEQUENTIES	10
6.1	CONCLUSIE	10
6.2	CONSEQUENTIES	10
	BIJLAGE 1: LITERATUURLIJST	11

1 INLEIDING

1.1 AANLEIDING

Aan de Oude Koningstraat te Puiflijk is de realisatie van een enkele woningen voorgenomen in een paardenweide in/aan de rand van het dorp.

In een eerder uitgevoerde door Econsultancy uitgevoerde quick scan flora en fauna (2014) konden negatieve effecten op de in de Flora- en faunawet strikt beschermde soorten steenuil, niet op voorhand worden uitgesloten. Laneco is daarom gevraagd nader onderzoek te verrichten naar het gebruik van het plangebied en haar omgeving door deze soorten.

Ligging plangebied te Puiflijk

1.2 GEBIEDSBESCHRIJVING EN BEOOGDE INGREPEN

Puiflijk is een klein dorp in het land van Maas en Waal wat direct tegen Druten aan ligt. Het dorp hoort bij de gemeente Druten. Het betreft een oud agrarisch dorp met nog veel oude boerderijen tussen nieuwere bebouwing. Er zijn ook nog veel open ruimtes in het dorp aanwezig naast deze oude erven. In de omgeving van Puiflijk zijn zowel fruitteelt als veehouderijbedrijven aanwezig.

Het plangebied betreft een weide aan de rand van het dorp. Ten zuiden liggen langs de Oude Koningstraat nog verschillende (agrarische) bedrijven. Ten noorden van het plangebied ligt de kern van het dorp Puiflijk. Ten oosten en westen liggen agrarische gebieden; waarbij ten westen intensieve fruitboomgaarden en weiden liggen en ten oosten vooral extensievere paardenweides.

Veel van de kleine tussenruimtes in het dorp zijn de laatste jaren bebouwd; zo ook in de omgeving van het plangebied, waardoor het gebruik is geïntensiveerd en het kleinschalige karakter is afgenomen. Kleine tussengebiedjes ten noorden en ten westen van het plangebied (op de luchtfoto nog wel aanwezig) zijn reeds bebouwd.

Het plangebied zelf bestaat uit een kleine hoogstamboomgaard en een besentuin achter de oude boerderij aan de noordzijde van het gebied. De rest van het plangebied bestaat uit een paardenweide. Rond de paardenweide zijn gevarieerde hagen (zowel in soorten als in onderhoud) aanwezig. In de weide staat een enkele boomgroep.

Indrukken van het plangebied (foto's Laneco).

In dit gebied is de bouw enkele woningen voorgenomen. De bestaande structuren worden hiervoor grotendeels verwijderd.

2 FLORA- EN FAUNAWET

2.1 WETTELIJK KADER

Soortenbescherming is altijd aan de orde. Hiervoor is de Flora- en faunawet bepalend.

De Flora- en faunawet is gericht op het duurzaam in stand houden van soorten in hun natuurlijk leefgebied. Deze wet heeft de beschermingsregels, zoals die ook in de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn zijn opgenomen, overgenomen en voor de Nederlandse situatie toegepast.

Deze bescherming is als volgt in de Flora- en faunawet opgenomen:

- het is verboden beschermde plantensoorten te plukken, verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen (artikel 8);
- het is verboden beschermde diersoorten te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen (artikel 9), opzettelijk te verontrusten (artikel 10) en hun nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfsplaatsen te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren (artikel 11).

2.2 PROCEDURELE GEVOLGEN

De procedurele consequenties zijn afhankelijk van de soorten die door de ingreep worden beïnvloed. Kortweg kunnen er drie beschermingsregimes worden onderscheiden:

- beschermingscategorie 1:
Een groot aantal beschermde soorten is in Nederland algemeen voorkomend. Denk daarbij aan soorten zoals konijn, veldmuis, egel, ree, bruine kikker en kleine watersalamander. Op basis van het Besluit vrijstelling beschermde diersoorten uit de Flora- en faunawet mogen ruimtelijke ingrepen worden uitgevoerd die tot effect hebben dat de verblijfsplaatsen van deze soorten worden aangetast.
- beschermingscategorie 2:
Voor beschermde soorten die niet zo algemeen zijn en dus extra aandacht verdienen (bijvoorbeeld eekhoorn, steenmarter en wild zwijn), geldt de vrijstelling alleen als er een goedgekeurde gedragscode is. Organisaties die geen gedragscode hebben moeten, voor ingrepen die leiden tot verstoring of aantasting van deze soorten, een ontheffing aan te vragen.
- beschermingscategorie 3:
Voor ongeveer honderd zeldzame soorten (o.a. das, boommarter) geldt géén vrijstelling als het gaat om ruimtelijke ingrepen. Dan is meestal een ontheffing van het ministerie van Economische zaken nodig, met uitgebreide toetsing.

Als een ruimtelijke ingreep rechtstreeks kan leiden tot verstoring of vernietiging van bepaalde beschermde soorten of hun leefgebied, kan het project in strijd zijn met de Flora- en faunawet. Afhankelijk van de ingreep en de soort kan dan een ontheffing noodzakelijk zijn. Ontheffingen worden slechts verleend wanneer er geen andere bevredigende oplossing voor de ingreep bestaat, de ingreep vanwege dwingende redenen van groot openbaar belang dient plaats te vinden en de gunstige staat van instandhouding van de soort niet in gevaar komt. Vaak worden hierbij mitigerende en compenserende maatregelen gevraagd.

Uit recente uitspraken van de Raad van State blijkt dat volgens Europese richtlijnen (Vogelrichtlijn) het verlenen van een ontheffing voor vogels bij ruimtelijke ingrepen en in geval van groot openbaar belang, niet mogelijk is. Voor soorten van bijlage IV van de Habitatrichtlijn kan alleen een ontheffing Flora- en faunawet worden verkregen als sprake is van groot openbaar belang.

Als er geen sprake is van groot openbaar belang, en in bijna alle gevallen als er vogels aanwezig zijn, kan geen ontheffing worden verkregen. De nieuwe beleidslijn van EZ is er daarom op gericht om voor deze soorten door mitigatie en compensatie, negatieve effecten te voorkomen. Er kan alleen op basis van in de Vogel- en Habitatrichtlijn genoemde belangen een ontheffing Flora- en faunawet worden verleend. Onder nationale wetgeving dient echter nog wel een ontheffing voor verstoring te worden aangevraagd bij aantasting van nestplaatsen.

Artikel 2 van de Flora- en faunawet is een zorgplichtbepaling. Iedereen dient voldoende zorg in acht te nemen voor de in het wild levende dieren en hun leefomgeving.

3 VERKLARING ONDERZOEKSMETHODE

3.1 STEENUIL

Van een aantal vogelsoorten is de nesten en nestlocaties (verblijfplaatsen) het gehele jaar door beschermd. Deze jaarrond beschermde vogelsoorten zijn onderverdeeld in vier categorieën:

1. Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats (voorbeeld: steenuil).
2. Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden (voorbeeld: huismus).
3. Nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, (voorbeeld: kerkuil).
4. Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen (voorbeeld: ransuil).

De vogels uit deze categorieën zijn meestal zeer honkvast of afhankelijk van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar. Door de leefwijze van deze soorten is het niet mogelijk om bij directe verstoring van de nesten te voldoen aan de bepalingen uit de Flora- en faunawet. Deze gewijzigde lijst van jaarrond beschermde vogels is in september 2009 door het ministerie van LNV gepubliceerd. Uilen zijn plaatstrouw en vaak ook erg territoriaal. De meeste soorten blijven het hele jaar in dezelfde omgeving, nabij de nestplaats waar ze jaarlijks broeden. De steenuil maakt jaarrond gebruik van zijn nestplaats en leefgebied als verblijfplaats.

Het gaat bij onderzoek niet alleen om de aanwezigheid van de steenuil in het plangebied, maar ook om de aanwezigheid van andere territoria in de omgeving; dit om na te gaan of er voldoende alternatieven zijn voor een eventueel in het plangebied aanwezig steenuilenpaar.

4 ONDERZOEKSVRAAG EN METHODE

4.1 ONDERZOEKSVRAAG

Doel van dit onderzoek is om na te gaan of de voorgenomen ingreep gevolgen heeft voor de beschermde soort steenuil. Als effecten op jaarrond beschermde vogelsoorten zodanig zijn dat belangrijke onderdelen van het leefgebied of verblijfplaatsen (indirect) verloren gaan, dan moet over het algemeen een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet voor de ingreep worden aangevraagd.

Voor de steenuil is gezocht naar verblijfplaatsen en belangrijke onderdelen van het leefgebied in en om het plangebied.

4.2 ONDERZOEKSMETHODIEK

4.2.1 *Steenuil*

Het onderzoek naar steenuilen is uitgevoerd in de avonduren, wanneer uilen actief worden. Het onderzoek is middels verschillende methoden uitgevoerd:

- Op twee avonden in de periode februari tot half april, met een suboptimale onderzoeksperiode tot eind mei, wanneer steenuilen territoriaal gedrag vertonen, is door het afspelen van territorium geluiden de steenuil gestimuleerd om zijn aanwezigheid kenbaar te maken.
- Er is tijdens de veldbezoeken gelet op foeragerende uilen;
- Het plangebied is onderzocht op potentiële nestlocaties, kalksporen en braakballen die typisch zijn voor steenuilen.

De onderzoeksmethode voor steenuil sluit aan bij de onderzoeksmethode zoals beschreven door Stone (2001) en de Soortenstandaard voor de steenuil (Ministerie EL&I, 2012).

5 ONDERZOEKSRISULTATEN

5.1 STEENUIL

Er zijn conform de onderzoeksmethode van STONE drie onderzoeksrondes naar de steenuil uitgevoerd in en rond het plangebied. De onderzoeken zijn uitgevoerd op de avonden van 24 maart, 1 april, 14 april en 2014.

1e onderzoeksrunde

Tijdens de eerste onderzoeksrunde werden 3 steenuilterritoria in en rond het plangebied geconstateerd, waarvan één in de bebouwde kom. Er lijkt een overlap van de 3 territoria in/tegen het plangebied te liggen wat betreft foerageergebied. Duidelijke verblijfplaatsen zijn niet aangetroffen.

Ook ruim buiten de kaart, ten noordoosten/noorden zijn roepende steenuilen gehoord.

2e onderzoeksrunde

Tijdens de tweede onderzoeksrunde werd slechts één territorium vastgesteld.

3e onderzoeksrunde

De 3e onderzoeksrunde bevestigde de 3 eerder aangetroffen territoria. Eén van de steenuilenparen was gezien de roep nu duidelijk gedurende langere tijd in het plangebied aan het foerageren. Aan de noordwestzijde van het onderzoeksgebied (de kaart) werd éénmalig een roepende steenuil geconstateerd. Er kon niet worden vastgesteld of dit een 4e territorium, of een foeragerende uil uit één van de eerder aangetroffen territoria betrof.

Conclusie

Tijdens alle drie de rondes zijn steenuilen in en rond het plangebied aangetroffen. Aangezien ook veelvuldig de territoriale roep van mannetjes is waargenomen kan worden geconcludeerd dat er verschillende steenuilterritoria dicht op elkaar zitten aan de rand van en in de bebouwde kom. In het totaal zijn 3 (mogelijk 4) territoria op korte afstand van het plangebied aangetroffen. Op grotere afstand werden nog enkele territoria geconstateerd (ruim buiten het kaartblad en de effectradius van het plangebied).

5.2 OVERIGE

Aan een schuur aan de zuidzijde van de Houtsestraat zijn sporen van kerkuil geconstateerd. Volgens een lokale amateurecoloog huist op deze locatie inderdaad een kerkuil.

5.3 ONDERZOEKSGEGEVENS

Datum	Type onderzoek	Temp	Wind	Bijzonderheden
24 maart 2014	Steenuil	8°C	2 Bft.	Geen
1 april 2014	Steenuil	15°C	Windstil	Geen
14 april 2013	Steenuil	7°C	2-3 Bft.	Geen

5.4 EFFECTEN

Steenuil

Er is onderzoek naar de steenuil in en rondom de locatie in Puiflijk uitgevoerd. Daarbij zijn meerdere territoria aangetroffen, die elkaar deels lijken te overlappen. Steenuilen gebruiken onder optimale omstandigheden soms niet meer dan 200-300 meter rond hun nestplaats als foerageergebied. Gezien de dichtheid aan territoria en de optimale geschiktheid van het plangebied, is het plangebied van belang als foerageergebied. Verblijfplaatsen zijn niet aanwezig; er zijn geen geschikte schuren, boomholtes of steenuilenkasten aanwezig. Het plangebied bestaat uit een extensieve paardenweide, een hoogstamboomgaard en een bessentuin, omringd door hagen, en lijkt vooral voor het westelijk gelegen territorium van belang. Echter, ook de uilen uit het noordelijk gelegen territorium komen hier foerageren. Voor beide paren zijn niet veel uitwijkmogelijkheden, al lijkt het noordelijke paar vooral gebruik te maken van veldjes in de bebouwde kom, en de nog te bebouwen delen van de nieuwbouwwijk die in plaats van de loodsen ter hoogte van het Tabaksveld al deels is gerealiseerd.

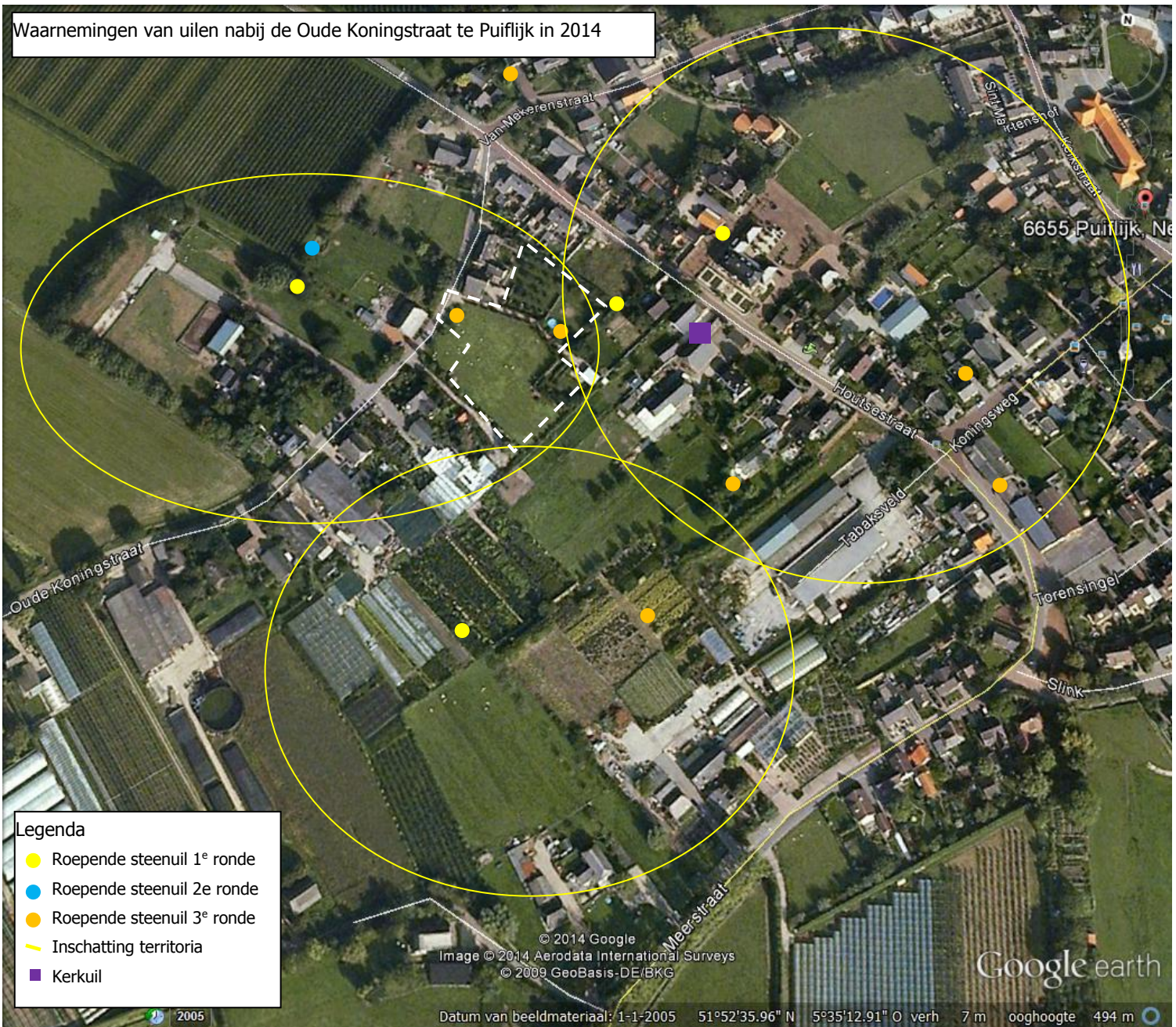
Ook ten noordoosten, buiten de kaart, zijn nog territoria aanwezig. Ten zuiden van het kaartblad zijn geen roepende steenuilen waargenomen.

Het is de verwachting dat met de bebouwing van het plangebied territoria zullen verschuiven. Vanwege de optimale geschiktheid van het plangebied is het verder de verwachting dat één van de territoria zal verdwijnen (naar verwachting het westelijke), wat een indirecte aantasting van een verblijfplaats zal betekenen. Ten westen van het dorp is vooral sprake van intensief agrarisch gebruik, wat maar zeer marginaal geschikt is als foerageergebied. Er zijn daarmee geen uitwijkmogelijkheden.

Kerkuil

Aangezien de nestlocatie van de kerkuil ook in de nieuwe situatie direct aan het buitengebied grenst, en de kerkuil een zeer groot foerageergebied heeft (meerdere vierkante kilometers), is het niet de verwachting dat de kerkuil zodanige negatieve effecten zal ondervinden van de ingreep dat de mogelijk aanwezige nestplaats zal verdwijnen.

Waarnemingen van uilen nabij de Oude Koningstraat te Puiflijk in 2014

Legenda

- Roepende steenuil 1^e ronde
- Roepende steenuil 2^e ronde
- Roepende steenuil 3^e ronde
- Inschatting territoria
- Kerkuil

6 CONCLUSIE EN CONSEQUENTIES

Aan de Oude Koningstraat te Puiflijk is de realisatie van enkele woningen op een agrarisch hobbyperceel met een paardenweide, een hoogstamboomgaard en een bessentuin voorgenomen. Voor deze ingreep mag plaatsvinden, moet inzichtelijk zijn of beschermde soorten uit de Flora- en faunawet negatieve effecten ondervinden van deze ingreep. In een eerder uitgevoerde quick scan flora en fauna voor deze ingreep, is nader onderzoek aanbevolen naar de steenuil.

6.1 CONCLUSIE

In en nabij het plangebied zijn drie steenuil territoria aanwezig. Eén ervan zal worden aangetast bij de ingreep, waarbij het de verwachting is dat de aantasting van foerageergebied zodanig zal zijn dat één van de territoria (naar verwachting het westelijke) zal verdwijnen. Er is daarmee sprake van een indirecte aantasting van een verblijfplaats. Er worden geen verblijfplaatsen direct aangetast.

In de omgeving is ook een verblijfplaats van de kerkuil aanwezig die geen zodanige negatieve effecten zal ondervinden dat deze wordt aangetast.

6.2 CONSEQUENTIES

Bij de ingreep gaat essentieel foerageergebied van de steenuil verloren. Er zal zodanig moeten worden gemitigeerd dat effecten op deze soort voorafgaand aan de ingreep worden ondervangen om een overtreding van artikel 11 van de Flora- en faunawet te voorkomen. Dat kan door maatregelen als:

- Het elders verbeteren van foerageergebied in een niet bezet territorium (bijvoorbeeld op de intensieve gronden ten zuiden van het plangebied). Het oppervlakte van de mitigatie is daarbij afhankelijk van het type mitigatie wat wordt gekozen. Gedacht moet worden aan:
 - o Het aanplanten van vrij uitgroeiende hagen;
 - o Het aanplanten van knotwilgen;
 - o Het aanplanten van een hoogstamboomgaard.Tuinen van woningen zijn hierbij niet erg geschikt vanwege de verstoring en het intensieve karakter.
- Verder wordt aanbevolen om verspreid in de omgeving, op geschikte plaatsen, drie steenuilenkasten op te hangen.

Om de maatregelen vast te leggen wordt geadviseerd een ontheffing van de Flora- en faunawet aan te vragen voor deze ingreep.

BIJLAGE 1: LITERATUURLIJST

Bloem, H., K. Boer, N. M. Groen, R. van Harxen & P. Stroeken, 2001, De Steenuil in Nederland; Handleiding voor onderzoek en bescherming. Stichting Steenuilenoverleg Nederland (STONE).

Econsultancy, 2014, Quick scan flora en fauna Oude Koningstraat (ong.) te Puiflijk (Druuten) gemeente Druuten.

Harxen, R. van en Stroeken, P.; 2011; Handleiding broedbiologisch onderzoek Steenuil. Uitgave Stone, Steenuilenoverleg Nederland, Heiloo.

Ministerie van EL&I, 2012 Soortenstandaard Steenuil.

Websites:

www.steenuil.nl

www.natuurloket.nl

www.minlnv.nl